

Open Monumenten in Nijkerk

Groot Hennekeler, Bloemendaalseweg 2

Dit woonhuis uit de 17de of 18de eeuw ligt net buiten de stad Nijkerk. Het bestaat uit een voornaam gedeelte opgetrokken uit steen en dwars daarop een minder formeel gedeelte dat fungeerde als deel. Deze plek wordt al eeuwen bewoond. In de middeleeuwen bevond zich hier een boerderij die steeds meer versterkt en voorname werd. De restanten van de voorgangers van het huidige huis zijn nog terug te vinden. Zo is de kelder een onderdeel geweest van de spieker die er in de middeleeuwen stond. Nu is het prachtig gerenoveerd en wordt er in het voorhuis gewoond en gewerkt en in de deel is er ruimte voor kinderopvang. Ook de bijgebouwen zijn gerenoveerd en hebben een maatschappelijke functie gekregen.

Het erf van De Berencamp, Hemmelerweg 1

Tussen 10.00 en 14.00 uur mag u een kijkje nemen op het erf van het prachtige huis de Berencamp. De familie geeft graag uitleg over een en ander. De ingang is tegenover het Ambt van Nijkerk en het best lopend te benaderen.

Het prachtige huis was vroeger een havezate. In de 14de en 15de eeuw waren de twisten tussen de Bisschop van 't Sticht en de hertog in volle gang. In de buurt van de provinciegrens werd daarom dit versterkte huis op een terp gebouwd. Dit huis was alleen toegankelijk via een toegangsbrug, er lag namelijk een gracht omheen.

De eerste eigenaren van De Berencamp zijn leden van de familie Van Aller. Ook het adellijke geslacht Bentinck heeft het huis lang in eigendom. In de negentiende eeuw wordt het een onderdeel van een boerderij. In 1842 wordt de helft van de havezate afgebroken. In 1898 komen het naastgelegen Salentein en De Berencamp in het bezit van één eigenaar. In het weiland tussen de buitenplaatsen staat een uit ca. 1860 daterende achtkantige bakstenen duiventil in neogotische stijl. Het houden van duiven behoort eeuwenlang, al sinds de Middeleeuwen, tot de 'heerlijke' rechten van de adel. De duiven worden voornamelijk gebruikt voor consumptie. Deze duiventoren wordt onderdeel van de nieuwe parkaanleg. Vanuit Salentein worden namelijk zichtlijnen gecreëerd op het huis De Berencamp, de duiventoren, omliggende boerderijen en het tolhuisje. Daarmee ontstaat een visuele eenheid tussen beide landgoederen. Vanaf 1925 is De Berencamp in het bezit van de familie Van Haersma de With. Na een grondige restauratie wordt de historische buitenplaats in 2005 een rijksmonument.

Stadhuis, Kolkstraat 27

Het oudste deel van het stadhuis stamt uit 1743. In 1771 gaven de ambtsjonkers opdracht tot uitbreiding. Architect Bolten tekende voor het ontwerp. In dit Rijksmonument worden huwelijken gesloten en vergadert het college van burgemeester en wethouders.

De trouwzaal is open en met de gids kan de noodbestuurspost worden bekeken. In de secretarie zijn heel bijzondere legobouwwerken te zien. William van Beek bouwde de Grote Kerk, het Stoomgemaal en de Appelse Molen.

Verder is er informatie over de bestemming van dit monument.

Grote- of St. Catharinakerk, Holkerstraat 1

De Nederlands-Hervormde kerk is in de loop van de 13e eeuw gestart. De kerk was tot aan de Reformatie rooms-katholiek, en heet de Grote of St. Catharinakerk. Veel details herinneren aan de tabaksteelt. Het orgel geniet bekendheid en stamt uit 1756.

Extra: kinderen mogen onder begeleiding het orgel bespelen tussen 10 - 15 uur. Om 15 uur start een orgelconcert.

Toren en Carillon, Holkerstraat 1

De mooiste toren van Nederland is gebouwd in 1776. Een jaar later werd het prachtige carillon erin gehangen. De toren in barokstijl is bijna 60 meter hoog. Als versiering zijn tabaksbladeren verwerkt. De 18e eeuw was de Gouden Eeuw van Nijkerk.

Museum Nijkerk, Venestraat 16

Museum Nijkerk is gehuisvest in het laatmiddeleeuwse Gasthuis. Later zat hier o.a. de Latijnse school. In 1731 vond een grootschalige restauratie plaats. Na een brand in 1977 werd het pand, een Rijksmonument, in oude luister hersteld.

Extra: expositie Knopen uit Nijkerk + poppenkastspel Jan Klaasen om 11 en 15 uur.

Catharinastraat 3, Tweede Pastorie

Het voornamelijk herenhuis is gebouwd tussen 1850 en 1875. Rechts onderaan overkluist het huis de beek waaraan Nijkerk is ontstaan. In de sluitsteen staat 1754. Nu is het Streams Huis van Gebed en staat het in verbinding met Verlaat 1-3 via een binnentuin.

Verlaat 1-3 (openstelling via Catharinastraat 3)

Verlaat 3 is een oorspronkelijk 19de-eeuws winkelpand met een bijzondere winkelpui in de Jungendstil van het begin van de 20ste eeuw. Dit soort puien komen in Nijkerk niet veel voor. Verlaat 1 is in dat opzicht iets ingetogener maar heeft ook nog een fraai bovenlicht boven de voordeur.

De twee panden zijn samengevoegd en grondig gerenoveerd en is het nu onderdeel van Stichting Streams.

Koetshuis (kantoor Middenduin), Langestraat 35

In 1703 heeft de familie van Delen het prachtige herenhuis laten bouwen. Mogelijk hebben ze dit gedaan rondom een oudere kern. De familie van Delen was van adel en grootgrondbezitter. Zij leverden ook een ambtjonker aan Nijkerk. Ambtjonkers waren in 17de en 18de eeuw de bestuurders van het 'ambt' Nijkerk.

Bij de poort zie je twee kanonslopen staan. Volgens de overlevering dateren de kanonnen uit de Tachtigjarige Oorlog tussen Nederland en Spanje (1568-1648). Het is onbekend waarom ze hier staan.

In het begin van de negentiende eeuw was het pand in gebruik als Heerenlogement en later als stopplaats voor de postkoets die van Amersfoort naar Zwolle over de Zuiderzeestraatweg reed.

Bij zo'n statig herenhuis horen natuurlijk een koetshuis en stallen. In 2008 heeft er een uitgebreide restauratie plaats gevonden en is het koetshuis verbouwd tot kantoor.

Het kantoor/koetshuis is te bezichtigen. Bij de entree verwelkomt de voorzitter van Stichting Oud Nijkerk u met de oude verhalen. Binnen kunt u de oude put nog zien.

Tip:

1. Sportieve wandeling op historische grond: het 4000-stappenpad. Flyer bij VVV en museum of [ga naar de PDF](#).
2. ERErondje, een wandeling ter ere van 11 vrouwen uit de geschiedenis van Nijkerk. Flyer bij VVV en museum of [ga naar de PDF](#).

In Hoevelaken

Dorpskerk Hoevelaken, Westerdorpsstraat 67

De kerk is open tot 15 uur. De Dorpskerk is het oudste gebouw in Hoevelaken. De huidige kerk is

in 1865 gebouwd als vervanging van een kerk uit de Middeleeuwen. De toren stamt uit de 15e of 16e eeuw en kan helaas niet worden beklommen.

Domineeswoning, Westerdorpsstraat 65.

Deze pastorie is gebouwd in 1776 en in 1911 flink gewijzigd. Het oorspronkelijke pand had een dak dat hoger was dan dat van de kerk en was er een hoge bel-etage. Nu doet de stijl denken aan die van Berlage. Doordat de kerk al veel eerder gebouwd is zijn de stijlen van beide gebouwen heel verschillend. In 1809 is hier de schrijver van de boeken van Prikkebeen geboren.

Opkamer van pannenkoekenhuis Gillende Keukenmeid, Westerdorpsstraat 56

In het pannenkoekenhuis wordt al heel lang gebakken. Maar niet altijd pannenkoeken. Al voor 1837 stond naast de boerderij een koffiehuis en een bakkerij. Het gebouw is erg veranderd. De voorste beuk met kelder en opkamer zijn wel nog zoals ze rond 1900 waren.

Van Aalstplein 3, Historisch Hoeflake met overzichtsexpositie over de geschiedenis van het Van Aalstplein

In 1954 werd het nieuwe gemeentehuis en politiebureau van Hoevelaken gebouwd op het Van Aalstplein. Deze gebouwen en bijbehorende dienstwoningen werden ontworpen door architect Van Pothoven in Delftse stijl. Pothoven was een bekende architect uit Amersfoort, die meer woningen in Hoevelaken heeft ontworpen. Historisch Hoeflake heeft vorig jaar haar intrek genomen in het voormalig politiekantoor.

Historische akker met oude granen, Hoevelakense Boslaan 4

Het Hoevelakense bos als geheel is een Rijksmonument. Het witte huisje in het bos was dat voor het afbrandde ook. Rond het huis wordt geprobeerd ecologische kwaliteiten uit vroeger tijden terug te halen met hooiland, een akker voor oude gewassen, een hoogstamboomgaard met oude rassen, etc. De akker naast het hus kent al sporen van mensen van 6000 jaar oud.

Bunker, Weldammerlaan 9

De bunker is toegankelijk; er zijn geen gidsen maar wel informatieborden.

De betonnen groepsschuilplaats is in de Tweede Wereldoorlog gebouwd door de bezetter en één dag in gebruik geweest. De bunker maakt deel uit van de Pantherstellung. In de bunker stond een kanon bedoeld om tanks en andere voertuigen tegen te houden. De bunker is gerestaureerd in 2019-2020.

Hoevelakense Bos, Ingang tegenover Westerdorpsstraat 93

Het bos is toegankelijk; er zijn geen gidsen, maar bij de entree ziet u na enkele meters een bord met de wandeling Laaksepap KIDS 3 km.

De buitenplaats Huize Hoevelaken (huis met bijgebouwen, tuin en bos) is sinds 2005 een Rijksmonument. Het bos is vrij toegankelijk (tot 1963 moesten bezoekers hiervoor een kaartje kopen). Ook het Overbos

In Nijkerkerveen

Grote Kerk Nijkerkerveen, Nieuwe Kerkstraat 75

De kerk van de hervormde gemeente Nijkerkerveen is in 1908 gebouwd en ontworpen door architect Pothoven uit Amersfoort. Het orgel stamt uit de 19e eeuw. De kerk is een gemeentelijk monument.

Extra: om 13.30 uur + om 14.00 uur speelt organist Kees de Vreugd Bach op het orgel.

Expo oude foto's, 't Veense Hart, Van Noortstraat 36

Foto's van het oude Nijkerkerveen worden getoond op de stamtafel van bibliotheek en horeca. De horeca is deze dag ook open en heeft een aanbieding voor koffie/thee met lekkers.

Geertje Arendspad, wandeling 11 uur, start Van Noortstraat 36

Wandeling over een deel van het Geertje Arendspad met gids Lida Naber (vrijwilliger Museum Nijkerk). Start bij Veense Hart, eindpunt bij de kerk (op tijd voor het orgelconcert van 13.30 uur. Je kunt een lunch meenemen want er is een bankje onderweg.

In de winter van 1944 vertrekt Geertje Arends lopend vanuit Nijkerk naar Amersfoort om toe te treden in het Agnietenklooster. Van haar ouders krijgt ze een mariabeeldje mee. Maar Geertje schaamde zich voor het beeldje en gooide het bij aankomst in Amersfoort in de gracht. Een dienstmeid die vlakbij woonde droomde drie maal over een stem die haar vertelde dat ze naar de gracht moest gaan. Toen ze daar aankwam zag ze iets in het ijs zitten. Het mariabeeldje! Ze besloot het mee te nemen naar huis en het daar op een plank neer te zetten. De kaars die ernaast stond brandde wel drie keer zo lang! De dienstmeid ging daarom met het beeldje naar haar biechtvader die het in de Onze-Lieve-Vrouwenkapel neerzette. Dit verhaalde zorgde ervoor dat er pelgrims naar Amersfoort kwamen. Het werd ook wel het 'Mirakel van Amersfoort' genoemd. Met de donaties van de pelgrims kon uiteindelijk de Onze-Lieve-Vrouwentoren gebouwd worden. Waarschijnlijk was het Mirakel van Amersfoort één van de belangrijkste bedevaartsoorden boven de rivieren.

Het Geertje Arendspad volgt de route die Geertje waarschijnlijk heeft gelopen.

In Appel

Windkorenmolen, Barneveldseweg 178

De achtkantige molen De Hoop in Appel is een korenmolen. De molen is gebouwd in Zwolle en eind 19e eeuw overgebracht naar Nijkerk, als vervanging voor de molen die was afgebrand. De laatste restauratie stamt uit 2004.

In Nijkerk aan het water

Stoomgemaal Arkemheen, Zeedijk 6

Het stoomgemaal deed dienst van 1883 tot 1983 en hield de waterstand in de polder op peil. Het is het enige stoomgemaal in West-Europa met twee werkende buitenschepraders. De heren Van Hasselt en De Koning maakten het ontwerp. Jaarlijks bezoeken zo'n 20.000 mensen het gemaal.

Extra: het bezoekerscentrum Nationaal Landschap Arkemheen is ook vrij toegankelijk en er is een mooie ambachtsmarkt.

Open Monumenten [in Nijkerk](#):

Open Monumenten in [Hoevelaken](#):

Kijk ook eens op www.openmonumentendag.nl